

Документ подписан простой электронной подписью
Информация о владельце:
ФИО: Сыров Игорь Анатольевич
Должность: Директор
Дата подписания: 15.12.2021 13:42:02
Уникальный программный ключ:
b683afe664d7e9f64175886cf9626a198149ad36

СТЕРЛИТАМАКСКИЙ ФИЛИАЛ
ФЕДЕРАЛЬНОГО ГОСУДАРСТВЕННОГО БЮДЖЕТНОГО ОБРАЗОВАТЕЛЬНОГО
УЧРЕЖДЕНИЯ ВЫСШЕГО ОБРАЗОВАНИЯ
«БАШКИРСКИЙ ГОСУДАРСТВЕННЫЙ УНИВЕРСИТЕТ»

Факультет Башкирской и тюркской филологии
Кафедра Татарской и чувашской филологии

Утверждено
на заседании кафедры
протокол № 7 от 29.08.2018 г.
Зав. кафедрой

 И.С. Мансуров

Рабочая программа дисциплины (модуля)

дисциплина Древние языки

Блок Б1, вариативная часть, Б1.В.09

цикл дисциплины и его часть (базовая, вариативная, дисциплина по выбору)

Направление

44.03.05 Педагогическое образование (с двумя профилями подготовки)
код наименование направления или специальности

Программа

Родной (татарский, чувашский) язык и литература, Начальное образование

Разработчик (составитель)

к.ф.н., доцент

Н.А. Мукимова

ученая степень, ученое звание, ФИО

подпись

29.08.2018 г.
дата

Оглавление

1. Перечень планируемых результатов обучения по дисциплине (модулю).....	3
1.1. Перечень планируемых результатов освоения образовательной программы.....	3
1.2. Перечень планируемых результатов обучения по дисциплине (модулю), соотнесенных с планируемыми результатами освоения образовательной программы.....	3
2. Место дисциплины (модуля) в структуре образовательной программы.....	3
3. Объем дисциплины (модуля) в зачетных единицах с указанием количества академических или астрономических часов, выделенных на контактную работу обучающихся с преподавателем (по видам учебных занятий) и на самостоятельную работу обучающихся.....	4
4. Содержание дисциплины (модуля), структурированное по темам (разделам) с указанием отведенного на них количества академических часов и видов учебных занятий.....	4
4.1. Разделы дисциплины и трудоемкость по видам учебных занятий (в академических часах) ...	4
4.2. Содержание дисциплины, структурированное по разделам (темам).....	5
5. Учебно-методическое обеспечение для самостоятельной работы обучающихся по дисциплине (модулю).....	7
6. Фонд оценочных средств для проведения промежуточной аттестации обучающихся по дисциплине (модулю).....	12
6.1. Перечень компетенций с указанием этапов их формирования и описание показателей и критериев оценивания компетенций на различных этапах их формирования, описание шкал оценивания.....	12
6.2. Типовые контрольные задания или иные материалы, необходимые для оценки знаний, умений, навыков и (или) опыта деятельности, характеризующих этапы формирования компетенций в процессе освоения образовательной программы.....	15
6.3. Методические материалы, определяющие процедуры оценивания знаний, умений, навыков и (или) опыта деятельности, характеризующих этапы формирования компетенций.....	22
7. Учебно-методическое и информационное обеспечение дисциплины (модуля).....	23
7.1. Перечень основной и дополнительной учебной литературы, необходимой для освоения дисциплины (модуля).....	23
7.2. Перечень ресурсов информационно-телекоммуникационной сети «Интернет» (далее - сеть «Интернет»), необходимых для освоения дисциплины (модуля).....	23
7.3. Перечень информационных технологий, используемых при осуществлении образовательного процесса по дисциплине (модулю), включая перечень программного обеспечения и информационных справочных систем (при необходимости).....	24
8. Методические указания для обучающихся по освоению дисциплины (модуля).....	24
9. Материально-техническая база, необходимая для осуществления образовательного процесса по дисциплине (модулю).....	25

1. Перечень планируемых результатов обучения по дисциплине (модулю)

1.1. Перечень планируемых результатов освоения образовательной программы

Выпускник, освоивший программу высшего образования, в рамках изучаемой дисциплины, должен обладать компетенциями, соответствующими виду (видам) профессиональной деятельности, на который (которые) ориентирована программа:

1. *готовностью сознавать социальную значимость своей будущей профессии, обладать мотивацией к осуществлению профессиональной деятельности (ОПК-1).*

2. *способностью использовать возможности образовательной среды для достижения личностных, метапредметных и предметных результатов обучения и обеспечения качества учебно-воспитательного процесса средствами преподаваемых предметов (ПК – 4);*

1.2. Перечень планируемых результатов обучения по дисциплине (модулю), соотнесенных с планируемыми результатами освоения образовательной программы

Планируемые результаты освоения образовательной программы (компетенции)	Этапы формирования компетенции	Планируемые результаты обучения по дисциплине (модулю)
<i>готовностью сознавать социальную значимость своей будущей профессии, обладать мотивацией к осуществлению профессиональной деятельности (ОПК-1).</i>	1 этап: Знания	Обучающийся должен знать: основные этапы функционирования и развития древних (тюркских) языков и их социальную функцию; историю и особенности письменности тюркских народов.
	2 этап: Умения	Обучающийся должен уметь: выявлять и объяснять в современном родном языке древнетюркские и старотюркские лексико-грамматические формы.
	3 этап: Владения (навыки / опыт деятельности)	Обучающийся должен владеть: навыками анализа лингвистических особенностей древнетюркского и современного родного языков.
<i>способностью использовать возможности образовательной среды для достижения личностных, метапредметных и предметных результатов обучения и обеспечения качества учебно-воспитательного процесса средствами преподаваемых дисциплин (ПК-4)</i>	1 этап: Знания	Обучающийся должен знать: основные источники древнетюркских текстов, историю их изучения.
	2 этап: Умения	Обучающийся должен уметь: дешифровать тексты рунической, уйгурской и арабской письменности.
	3 этап: Владения (навыки / опыт деятельности)	Обучающийся должен владеть: навыками историко-лингвистического анализа древнетюркских текстов.

2. Место дисциплины (модуля) в структуре образовательной программы

Дисциплина реализуется в рамках *вариативной* части.

Для освоения дисциплины необходимы компетенции, сформированные в рамках изучения следующих дисциплин: «Основы языкознания» и «Русский язык и культура речи».

Освоение дисциплины «Древние языки» является основой для последующего изучения дисциплин лингвистического цикла «Практикум родного (татарского) языка», «Современный родной (татарский) литературный язык», «История родного (татарского) языка», «Общее языкознание», «Сопоставительное языкознание».

Данная дисциплина знакомит студентов с основными этапами функционирования и развития древних (тюркских) языков, истории письменности тюркских народов, с особенностями графических систем, фонетического и грамматического строя языка предков татар, помогает студентам расширить лингвистический кругозор.

Дисциплина изучается на I курсе в I семестре.

3. Объем дисциплины (модуля) в зачетных единицах с указанием количества академических или астрономических часов, выделенных на контактную работу обучающихся с преподавателем (по видам учебных занятий) и на самостоятельную работу обучающихся

Общая трудоемкость (объем) дисциплины составляет 2 зачетные единицы (з.е.), 72 академических часа.

Объем дисциплины	Всего часов		
	Очная форма обучения	Заочная форма обучения	Очно-заочная форма обучения
Общая трудоемкость дисциплины		72	
Учебных часов на контактную работу с преподавателем:		14,2	
лекций		4	
практических		10	
лабораторных			
контроль самостоятельной работы			
формы контактной работы (консультации перед экзаменом, прием экзаменов и зачетов, выполнение курсовых, контрольных работ)		0,2	
Учебных часов на самостоятельную работу обучающихся (СРС)		54	
Учебных часов на контроль:			
зачет		3,8	

4. Содержание дисциплины (модуля), структурированное по темам (разделам) с указанием отведенного на них количества академических часов и видов учебных занятий

4.1. Разделы дисциплины и трудоемкость по видам учебных занятий (в академических часах)

Заочная форма

№ п/п	Наименование раздела /темы дисциплины	Виды учебных занятий, включая самостоятельную работу обучающихся и трудоемкость (в часах)

		Контактная работа с преподавателем			СРС
		Лек	Сем/ Пр	Лаб	
1.	Древний тюркский язык				
1.1.	Введение в курс «Древние языки». Основные этапы истории тюркских народов.	0,5	0,5		9
1.2.	Графика тюркских рунических и уйгурских письменных памятников.	0,5	0,5		9
1.3.	Фонетические, лексические и грамматические особенности древнетюркского языка.	1	3		9
2.	Старотюркский язык				
2.1.	Общие сведения об арабской письменности	1	2		9
2.2.	Фонетика, лексика и грамматика текстов на арабской графике	1	2		9
2.3.	Чтение старотюркских текстов и перевод их на современный татарский литературный язык		2		9
	ИТОГО	4	10		54

4.2. Содержание дисциплины, структурированное по разделам (темам)

Лекционный курс

№	Наименование раздела /темы дисциплины	Содержание
1.	Древний тюркский язык	
1.1.	Введение в курс «Древние языки». История развития тюркских народов.	Введение в курс «Древние языки». Предмет, цели и задачи курса Условное название курса по отношению к понятию «Древние (тюркские) языки». Лингвистическое, историко-культурное и педагогическое значение древнетюркских языков. Классификации тюркских языков. Современные тюркские народы и живые тюркские языки. Важнейшие признаки языкового родства тюркских народов. Основные этапы истории тюркских народов.
1.2.	Графика тюркских рунических и уйгурских письменных памятников.	Памятники древнетюркской рунической письменности. Их лингвогеографические особенности, жанровые и др. своеобразия. Алфавит и графические особенности памятников древнетюркской рунической письменности. Основные памятники уйгурской письменности: лингвогеографические, жанровые и др. особенности.
1.3.	Фонетические, лексические и грамматические особенности древнетюркского языка.	Сингармонизм и агглютинация. Ассимиляция согласных. Ротацизм. Ламдаизм. Позиционные изменения звуков древнетюркского языка. Характеристика по частям речи и грамматическим категориям древнетюркского языка. Основные лексико-тематические группы древнетюркской лексики в современном татарском языке.

2.	Старотюркский язык	
2.1.	Общие сведения об арабской письменности	Общие сведения об арабской письменности. История использования арабской графики предками татар. Особенности арабских букв. Арабская графика как один из видов искусства. Шамаилы.
2.2.	Фонетика, лексика и грамматика текстов на арабской графике	Фонетика, лексика и грамматика текстов на арабской графике. Гласные звуки, их количество и графическое изображение. Буквы согласных звуков, их графическое изображение. Отдельные знаки. Разновидности букв. Письмо цифр по арабской графике.

Курс практических (семинарских) занятий

№	Наименование раздела /темы дисциплины	Содержание
1.	Древний тюркский язык	
1.1.	История развития тюркских народов. Классификации тюркских языков.	<ol style="list-style-type: none"> 1. Основные этапы истории тюркских народов 2. История древних тюркских каганатов. 3. История уйгурского каганата. 4. Зарождение и развитие Булгарского государства на Волге. 5. Лингвистическое, историко-культурное и педагогическое значение древнетюркских языков. 6. Классификации тюркских языков. Классификация Н.А. Баскакова. 7. Важнейшие признаки языкового родства тюркских народов.
1.2.	Графика тюркских рунических и уйгурских письменных памятников.	<ol style="list-style-type: none"> 1. Древние рунические памятники, их содержание и география нахождения. 2. История исследования рунических памятников. 3. Графические особенности рунов. 4. Памятники на уйгурской графике их содержание. 5. Особенности уйгурской графики.
1.3.	Фонетические, лексические и грамматические особенности древнетюркского языка.	<ol style="list-style-type: none"> 1. Звуки речи и их особенности в древнетюркском языке. 2. Историческая фонетика. Соответствие звуков древнетюркского и современного татарского литературного языков. 3. Лексическая система в древнетюркском языке. 4. Грамматические категории и формы в древнетюркском языке их соотношение с современными татарскими литературными нормами. 5. Синтаксическая конструкция в древнетюркском языке.
2.	Старотюркский язык	
2.1.	Общие сведения об арабской письменности	<ol style="list-style-type: none"> 1. Общие сведения об арабской письменности. 2. История использования арабской графики предками татар. 3. Особенности арабских букв. Арабская графика как один из видов искусства. Шамаилы. 4. Использование арабских цифр.
2.2.	Фонетика, лексика и грамматика текстов на арабской графике	<ol style="list-style-type: none"> 1. Звуки речи в старотюркском языке, их соотношение с современными татарскими литературными звуками. 2. Лексический состав текстов на старотюркском языке, наличие в них арабо-персидских заимствований. 3. Грамматические категории и формы в старотюркском языке их соотношение с современными татарскими литературными нормами.

		4. Синтаксическая конструкция в старотюркском языке.
2.3.	Чтение старотюркских текстов и перевод их на современный татарский литературный язык	1. Чтение текстов, написанных на арабской графике. (К.Насыри, Г.Тукая, Дәрдемәнда, Г.Камала и др.). 2. Историко-культурный и лингвистический комментарий текстов. 3. Перевод их на современный татарский литературный язык.

5. Учебно-методическое обеспечение для самостоятельной работы обучающихся по дисциплине (модулю)

Самостоятельная работа студентов состоит из следующих видов работы:

Самостоятельная работа студентов состоит из следующих видов работы:

- проработка лекционного курса и рекомендуемой литературы;
- выполнение контрольных работ;
- конспектирование научных статей по предмету;
- написание реферата или подготовка спецвопроса к занятию.

Тематика заданий для самостоятельной работы студентов

В процессе изучения данной дисциплины проводится работа с древнетюркскими и старотюркскими текстами. Эта работа представляет собой чтение, понимание и анализ текстов. **Анализ текста** проводится по схеме, приведённой ниже.

1. Рун хәрефләре белән язылган “Күлтәгин” яки “Төньякук” истәлегенән текстларны кириллицага күчереп, хәзерге татар әдәби теленә тәржемә итәргә һәм текстка тарихи-лингвистик анализ ясарга.

Күлтәгиннең һәлак булуы. Кабер ташы язмасыннан өзек (732 ел)

Огуз ягы ордуг баеды. Күлтигин, өгсиз акын бинип, токуз әрин санчды, ордуг бирмәди. Өгим катун улаю өгләрим, әкәләрим, кәлиңүним, кунчуйларым, бунча йәмә тириги күн. болтачы әрти, өлүги юртда йолта яту калтачы әртигиз! Күлтигин йок әрсәр, коп өлтәчи әртигиз! Эним Күлтигин кәргәк болты, өзим сакынтым:

Көрүр көзим көрмәз тәг,

Билир билигим бәлмәз тәг болты, өзим сакынтым.

Өд тәңри ясар, кисе оглы коп өлгәли төрүмис.

2. Гарәп хәрефләре белән язылган текстларны укырга, сайланган өзекләрне кириллицага күчереп, хәзерге татар әдәби теленә тәржемә итәргә һәм текстка тарихи-лингвистик анализ ясарга.

Йосыф Баласагунлы (XI йөз) КОТАДГУ БЕЛЕК (1069)

Тел турында

...Укушка, белегкә бу телмәчи тел,

Йарутгачы ирне йорук телен, бел.

Кешег тел агырлар, булыр кот кеше,

Кешег тел очызлар, йарыр ир башы.

Тел арслан торыр, күр, ишек дә йатар,
Әйә эвлүг арсык — башыңны йийәр.
Телен имгәмеш ир никү тәр, ишит,
Бу сүз эшкә тотгыл, үзеңә иш ит:

Тарихи-лингвистик анализ үрнәге

Тексткә яисә тексттан өзеккә тарихи **фонетик-грамматик анализ** түбәндәге эш төрләрен башкаруны күз уңында тотат:

1. Текстны яисә тексттан өзекне хәзерге татар әдәби теленә тәржемә итү.
2. Борынгы текстларда төрки телләренң аерым төркемнә (кыпчак, угуз) хас фонетик үзенчәлекләренә билгеләү.
3. Борынгы төрки теле һәм хәзерге татар әдәби теле сузык һәм тартык авазлар тәңгәллекләрен, авазлар күчешләрен, фонетик чиратлашуларны барлау, аларга аңлатма бирү;
4. Аерым фонетик күренешләренң кайбер татар сөйләшләрендә күзәтелү очраklarын билгеләү, аларга аңлатма бирү.
5. Борынгы төрки телгә хас грамматик категорияләренң кулланылышын билгеләү, аларның кайсы төрки телләр төркемнә (кыпчак, угуз) хас үзенчәлекләр булуын күрсәтү.
6. Билгеләнгән грамматик үзенчәлекләренә хәзерге татар теле грамматик нормалары белән чагыштырып аңлатма бирү.
7. Аерым грамматик күренешләренң кайбер татар сөйләшләрендә күзәтелү очраklarын билгеләү, аларга аңлатма бирү.

Тексткә яисә тексттан өзеккә тарихи **лексик-семантик анализ** түбәндәге эш төрләрен башкаруны күз уңында тотат:

1. Текстны яисә тексттан өзекне хәзерге татар әдәби теленә тәржемә итү.
2. Эчтәлекне тулы ачу максатыннан аңлашылмаган сүз-гыйбарәләргә сүзлекләр ярдәмендә аңлатма бирү, аерым лексик берәмлекләренә этимологик тикшереп карау.
3. Тәржемә текстны яисә тексттан өзекне сүзлек составының килеп чыгышы ягыннан тикшерү: борынгы төрки телдә генә күзәтелеп, хәзерге татар телендә һәм аның диалектларында кулланылмый торган сүзләр; хәзерге татар телендә һәм аның диалектларында кулланыла торган борынгы төрки сүзләр; башка төрки телләрдә һәм аларның диалектларында кулланыла торган гомум төрки сүзләр; борынгы чорда ук кабул ителгән алынма сүзләр (кытай, монгол, тунгус-маньчжур, гарәп, фарсы һ.б.).
4. Хәзерге татар телендә һәм диалектларында сакланган кайбер борынгы сүзләргә һәм алынма лексик берәмлекләргә лексик-семантик аңлатма бирү: мәгънәләре сакланган сүзләр; мәгънәләре тарайган сүзләр; мәгънәләре киңәйгән сүзләр; күчерелмә мәгънәдә кабул ителгән сүзләр.
5. Текстны яисә тексттан өзекне хәзерге татар теленә тәржемәсә белән чагыштырганда күзәтелгән синонимия һәм омонимия күренешләренә игътибар итү.
6. Текстны яисә тексттан өзекне лексик-тематик төркемнәргә бүлү.

Текстны яисә тексттан өзекне **лексик-тематик анализлаганда** түбәндәге тематик төркемнәренә билгеләүне күз уңында тотат:

1. Кан-кардәшлек термины.
2. Табигать күренешләрен белдерүче сүзләр.
3. Вакыт-бизмән, пространство атамалары.
4. Файдалы казылма атамалары.
5. Кош-корт һәм киек-жәнлек атамалары.
6. Абстракт исемнәр.
7. Хәрби лексика.
8. Географик объект исемнәре һәм топонимик атамалар.

9. Кеше исемнәре.
10. Кабилә, кабилә берләшмәләре исемнәре.
11. Төс һәм сыйфат белдерүче сүzlәр.
12. Саннар.
13. Алмашлыклар.
14. Төрле фигыльләр.
15. Ярдәмлек сүzlәр.

Гарәп язуды текстка яисә тексттан өзеккә тарихи **фонетик-грамматик анализ** берникадәр үзенчәлекләрәк һәм, безнең карашка, түбәндәге эш төрләрен башкаруны күз уңында тоты:

1. Текстны яисә тексттан өзекне хәзерге татар әдәби теленә тәржемә итү (кириллицага күчерү).
2. Язманың язылыш һәм тел-стиль үзенчәлекләре буенча язуды чорын (алфавитның төрен) билгеләргә тырышу.
3. Төрле позициядә сузык һәм тартык авазлар язылыш аңлату.
4. Булса, кояш һәм ай хәрәфләрен, гарәп саннарын билгеләү һәм аларга аңлатма бирү.
5. Исемнәрдә сан, килеш кушымчаларындагы үзенчәлекләренә күзәтү һәм аларның формаларын билгеләү. Хәбәрлек категориясенә кулланылыш дәрәжәсен теркәү.
6. Юклык формаларының үзенчәлекле кулланылышын күзәтү һәм аның формаларын билгеләү.
7. Сан төркемчәләренә үзенчәлекле ясалуды, иске төрки формаларның кулланылуын билгеләү.
8. Фигыль наклонениеләре һәм заман формаларына кагылышлы үзенчәлекләренә күзәтү, архаик формаларны теркәү.
9. Ярдәмлек сүzlәрдән бәйләкләрне, теркәгечләрен һәм кисәкчәләрен табу һәм аларның кулланылышына аңлатма бирү.

Гарәп язуды текстка яисә тексттан өзеккә тарихи **лексик-семантик анализ** өчен югарыда тәкъдим ителгән үрнәк нигездә саклана:

1. Текстның яисә тексттан өзекнең эчтәлеген тулы ачу максатыннан аңлашылмаган сүз-гыйбарәләргә сүзлекләр ярдәмендә аңлатма бирү, кирәк булса – тулысынча хәзерге татар әдәби теленә күчерү, аерым лексик берәмлекләренә этимологик тикшереп карау.
2. Сүзлек составын килеп чыгышы ягыннан тикшерү: гомум төрки лексика һәм алынма лексикага аеру, алынмаларның жирлеген барлау.
3. Гарәп-фарсы алынмаларының татар телендә семантик үзләштерелү үзенчәлекләрен күзәтү: төп мәгънәсендә кабул ителгән сүzlәр; мәгънәсе киңәйтеп кабул ителгән сүzlәр; мәгънәсе тарайтып кабул ителгән сүzlәр; күчерелмә мәгънәдә кабул ителгән сүzlәр.
4. Гарәп-фарсы алынмаларының татар телендә кулланылу сферасы ягыннан үзенчәлекләрен билгеләү: әдәби тел сүzlәре, диалекталь сүzlәр.
5. Гарәп-фарсы алынмаларының татар телендә кулланылу активлыгы ягыннан үзенчәлекләрен билгеләү: актив һәм пассив лексика.
6. Текстны яисә тексттан өзекне хәзерге татар теленә тәржемәсә белән чагыштырганда күзәтелгән синонимия һәм омонимия күренешләренә игътибар итү.
7. Гарәп-фарсы алынмаларын лексик-тематик төркемнәргә бүлү.

Гарәп-фарсы алынмаларының төп **лексик-тематик төркемнәре:**

1. Ислам диненә бәйлә сүzlәр.
2. Фән һәм мәгариф өлкәсенә бәйлә сүzlәр.
3. Әдәбият һәм сәнгать өлкәсенә караган сүzlәр.

4. Ижтимагый-сәяси тормыш өлкәсенә караган сүзләр.
5. Тормыш-көнкүреш сүзләре.
6. Сәүдә өлкәсенә караган сүзләр.
7. Медицина өлкәсенә караган сүзләр.
8. Хәрби һәм хокук өлкәләренә караган сүзләр.
9. Көн исемнәре һәм вакыт-пространство сүзләре.
10. Файдалы казылма, кыйммәтле ташлар һәм бизәнү әйберләре атамалары.
11. Кеше исемнәре.
12. Кешенең эчке һәм тышкы сыйфатларын, психологик кичерешләрен белдерүче сүзләр.

13. Төрле абстракт төшенчәләргә белдерүче сүзләр һ.б.

Текстка яисә тексттан өзеккә тарихи-лингвистик анализ өлешчә һәм тулы булырга мөмкин. Тулы булса – анализ өчен югарыда бирелгән үрнәкләр (фонетик-грамматик һәм лексик-семантик анализ) тулысынча башкарыла. Өлешчә булса – анализ өчен югарыда тәкъдим ителгән үрнәкләрнең аерым эш төрләре генә башкарыла. Курсны үзләштерү өчен тәкъдим ителгән күнегүләрдә бу ачык чагыла.

Студентларга предлагается выполнение заданий по написанию **рефератов** на следующие темы:

1. Борынгы төрки рун язма ядкярләрен дешифровкалау: В.П.Томсен һәм В.В.Радлов.
2. С.Е.Малов һәм борынгы төрки рун язма ядкярләрен өйрәнү.
3. XX йөзгә чаклы борынгы төрки рун язма ядкярләрен өйрәнү тарихы.
4. XX йөздә борынгы төрки рун язма ядкярләрен өйрәнү тарихы.
5. Э.Р.Тенишев һәм борынгы төрки рун язма ядкярләрен өйрәнү.
6. Борынгы төрки уйгур язма ядкярләрен өйрәнү.
7. Төрки телләргә кан-кардәшлек буенча төркемләү мәсьәләсе.
8. Тарихи-чагыштырма метод һәм аның төп лингвистик тикшеренү алымнары.
9. Структур-типологик анализ методы һәм төп лингвистик тикшеренү алымнары.
10. Этимология һәм аның төп принципнары. Этимологик анализ алымнары.
11. Лингвистик реконструкция методы. Якин реконструкция. Кире реконструкция. Ерак реконструкция.
12. Синопис һәм таксономия, диахрония һәм синхрония төшенчәләре. Лингвистик материалны хроник-синхроник анализлау.
13. Аерым борынгы төрки рун язма ядкяренә тарихи-чагыштырма лингвистик анализ.
14. Аерым борынгы төрки уйгур язма ядкяренә тарихи-чагыштырма лингвистик анализ.
15. Аерым борынгы гарәп язучы ядкяргә тарихи-чагыштырма лингвистик анализ.

Подготовить доклады по теме 2. Төрки-татар тарихы турында гомуми мәгълүмат.

1. Төрки халыклар тарихын чорларга бүлү: алтай чоры (тарихи чикләре билгесез), һун чоры (б.э.к. VII – б.э.V), борынгы төрки чор (V – X), урта төрки чор (X – XV), яңа төрки чор (XVI – безнең көннәргә кадәр).
2. Борынгы төрки чор: Беренче (551-630), Икенче (682-745) төрки каганатлар тарихы (V – VIII). Төрки халыкларның яшәгән территориясе, тереклек рәвеше шөгыльләре
3. Уйгур каганаты тарихы (VIII – IX). Каганатны ныгытуда Моюн Чураның роле.

Каганатта манихей динен урнаштыру.

4. Бөек Болгар дәүләте. Аның Хазар каганаты белән мөнәсәбәте.

5. Идел Болгар дәүләте.

6. Фонд оценочных средств для проведения промежуточной аттестации обучающихся по дисциплине (модулю)

6.1. Перечень компетенций с указанием этапов их формирования и описание показателей и критериев оценивания компетенций на различных этапах их формирования, описание шкал оценивания.

Планируемые результаты освоения образовательной программы	Этап	Показатели и критерии оценивания результатов обучения				Вид оценочного средства
		3.				
1.	2.	3.				
		неуд.	удовл.	хорошо	отлично	
<i>готовностью сознать социальную значимость своей будущей профессии, обладать мотивацией к осуществлению профессиональной деятельности (ОПК-1)</i>	1 этап: Обучающийся должен знать основные этапы функционирования и развития древних (тюркских) языков и их социальную функцию; историю и особенности письменности тюркских народов.	Фрагментарные знания об основных этапах функционирования и развития древних (тюркских) языков и их социальной функции; об истории и особенностях письменности тюркских народов.	Общие, но не структурированные знания об основных этапах функционирования и развития древних (тюркских) языков и их социальной функции; об истории и особенностях письменности тюркских народов.	Сформированные, но не содержащие отдельные пробелы в знании основных этапов функционирования и развития древних (тюркских) языков и их социальной функции; истории и особенностях письменности тюркских народов.	Сформированные систематические знания об основных этапах функционирования и развития древних (тюркских) языков и их социальной функции; об истории и особенностях письменности тюркских народов.	Устный опрос
	2 этап: Обучающийся должен уметь выявлять и объяснять в современном родном языке древнетюркские и старотюркские лексико-грамматические формы.	Частично усвоенное умение выявлять и объяснять в современном родном языке древнетюркские и старотюркские лексико-грамматические	В целом успешное, но не систематически осуществляемое умение выявлять и объяснять в современном родном языке древнетюркские и старотюркские	В целом успешное, но не содержащее отдельные пробелы в умении выявлять и объяснять в современном родном языке древнетюркские и старотюркские	Сформированное умение выявлять и объяснять в современном родном языке древнетюркские и старотюркские лексико-грамматические формы	Практические задания

		формы	лексико-грамматические формы	лексико-грамматические формы		
	3 этап: Обучающийся должен владеть навыками анализа лингвистических особенностей древнетюркского и современного родного языков.	Фрагментарное применение навыков анализа лингвистических особенностей древнетюркского и современного родного языков.	В целом успешное, но не систематическое применение навыков анализа лингвистических особенностей древнетюркского и современного родного языков.	В целом успешное, но не содержащее отдельные пробелы в применении навыков анализа лингвистических особенностей древнетюркского и современного родного языков.	Успешное и систематическое применение навыков анализа лингвистических особенностей древнетюркского и современного родного языков.	Практические задания
<i>способностью использовать возможности образовательной среды для достижения личностных, метапредметных и предметных результатов обучения и обеспечения качества учебно-воспитательного процесса средствами преподаваемых дисциплин (ПК-4)</i>	1 этап: Обучающийся должен знать основные источники древнетюркских текстов и историю их изучения.	Фрагментарные знания основных источников древнетюркских текстов и истории их изучения.	Общие, но не структурированные знания основных источников древнетюркских текстов и истории их изучения.	Сформированные, но не содержащие отдельные пробелы в знании основных источников древнетюркских текстов и истории их изучения.	Сформированные систематические знания основных источников древнетюркских текстов и истории их изучения.	Тест
	2 этап: Обучающийся должен уметь дешифровать тексты рунической, уйгурской и арабской письменности.	Частично усвоенное умение дешифровать тексты рунической, уйгурской и арабской письменности.	В целом успешное, но не систематически осуществляемое умение дешифровать тексты рунической, уйгурской и арабской письменности.	В целом успешное, но не содержащее отдельные пробелы в умении выявлять и дешифровать тексты рунической, уйгурской и арабской письменности.	Сформированное умение дешифровать тексты рунической, уйгурской и арабской письменности.	Дешифровка текстов
	3 этап: Обучающийся должен владеть навыками	Фрагментарное применение	В целом успешное, но не	В целом успешное, но не содержащее	Успешное и систематическое	Контрольная работа

	историко-лингвистического анализа древнетюркских текстов.	навыков историко-лингвистического анализа древнетюркских текстов.	систематическое применение навыков историко-лингвистического анализа древнетюркских текстов.	отдельные пробелы в применении навыков историко-лингвистического анализа древнетюркских текстов.	применение навыков анализа историко-лингвистического анализа древнетюркских текстов.	
--	---	---	--	--	--	--

6.2. Типовые контрольные задания или иные материалы, необходимые для оценки знаний, умений, навыков и (или) опыта деятельности, характеризующих этапы формирования компетенций в процессе освоения образовательной программы

Перечень вопросов к устному опросу

Перечень вопросов для оценки уровня сформированности компетенции **ОПК-1** на этапе «Знания»

1. Төрки халыклар тарихы нинди чорларга бүленә?
2. Төрки каганатлар тарихын сөйләргә.
3. Рун язулы истәлекләр нинди чорларга карый, жанры һәм эчтәлегенә бәйле нинди төрләре бар?
4. Рун язулы истәлекләрне нинди галимнәр өйрәнгән?
5. Борынгы төрки телләрдә вокализм системасы нинди?
6. Борынгы төрки телләрдә консонантизм системасының үзенчәлекләре.
7. Борынгы төрки тел авазлары ничек үзгәргәннәр?
8. Борынгы төрки телнең лексик системасы нинди булган?
9. Борынгы төрки телдә грамматик категорияләрнең үзенчәлекләре.
10. Борынгы төрки телдә сөйләм төзелеше.
11. Уйгыр язулы истәлекләрнең үзенчәлеге.
12. Татар халкының гарәп язуына күчүнең сәбәпләре.
13. Гарәп язуының төп үзенчәлекләре.
14. Татар теленә яраклаштырылган гарәп язулы соңгы әлифба.
15. Иске төрки тел үзенчәлекләре.

Тестовые задания

Перечень вопросов для оценки уровня сформированности компетенции **ПК-4** на этапе «Знания»

1. “Борынгы телләр” курсының максаты:
 - а) хәзерге татар әдәби теленә үсеш этапларын билгеләү;
 - б) иске төрки телнең кулланылыш үзенчәлеген билгеләү;
 - в) борынгы текстларга дешифровка ясау;
 - г) язма истәлекләр нигезендә төрки телнең үсеш этапларын һәм кулланылыш үзенчәлекләрен өйрәнү.
2. Төрки-татар сөйләмә һәм язма әдәби теле формалашу ничә чорга бүлүп карала?
 - а) 2 б) 3 в) 4 г) 5
3. VI-X гасырларга караган рун һәм уйгыр язулы ядкәрләр курсының нинди бүлегендә өйрәнелә?
 - а) “Иске төрки тел”;
 - б) “Борынгы төрки тел”;
 - в) “Иске татар әдәби теле”;
 - г) “Хәзерге татар әдәби теле”.
4. “Иске төрки тел” бүлегендә өйрәнелүче язма чыганаклар нинди чорга карый?
 - а) VI - X гасырлар; б) XI-XVI гасырлар; в) XV-XIX гасырлар; г) XX- XXI гасырлар.
5. Татар әдәби теле үсеш этапларының кайсысында Болгар дәүләтенә әдәби теле санала?

- а) Идел буе төркисе һәм борынгы татар әдәби теленең барлыкка килү һәм үсә башлау чоры;
- б) Элгәреге (иске) татар әдәби теленең үсү чоры;
- в) Иске татар әдәби теленең нормалашып житү чоры;
- г) Татар милли әдәби теленең үсеше өчен хәзерлек чоры;
- д) Татар милли әдәби теленең нормалашу һәм үсеш чоры;
- е) XX гасыр әдәби теле.
6. VI-VIII гасырларда төрки халыклар яшәгән дәүләт ничек атала?
 А) Идел Болгарстаны; б) Хәзәр каганлыгы; в) Шәркый Төркестан;
 г) Төрки, Уйгур каганлыклары.
7. Алтын Урдада рәсми дәүләт язуы –
 а) гарәп язуы; б) латин язуы; в) кириллица; г) уйгур язуы.
8. Рун язуы ничек язылган?
 а) уңнан сулга таба, юллар өстән аска таба;
 б) сулдан уңга таба, юллар өстән аска таба;
 в) уңнан сулга таба, юллар астан өскә таба;
 г) сулдан уңга таба, юллар астан өскә таба.
9. Уйгур хәрәфләре ничек язылган?
 а) астан өскә таба, вертикаль юллар уңнан сулга таба;
 б) өстән аска таба, вертикаль юллар сулдан уңга таба;
 в) өстән аска таба, вертикаль юллар уңнан сулга таба;
 г) астан өскә таба, вертикаль юллар сулдан уңга таба;
10. Гарәп графикасына күчү нинди вакыйга белән бәйлә?
 а) Төрки каганлыкларның кушылуы;
 б) ислам динен кабул итү;
 в) Рус дәүләтеннән аерылу;
 г) гарәп телен укыта башлау.
11. Рун язучыларын галимнәр кайчан ачканнар?
 а) 1552; б) 1774; в) 1893; г) 1894.
12. Рун язучыларын беренче булып укучы галимнәр -
 а) В.Хаков; б) В.Томсен; в) В.Радлов; г) М.Зәкиев.
13. Руник язмалар нинди әйберләрдә сакланган?
 а) чүлмәкләрдә; б) тәңкәләрдә; в) кабер ташларда; г) китапларда.
14. Рун язмалары табылу урынына карап ничек аталалар?
 а) Орхон-Енисей язмалары; б) Күл-Тәгиннең Зур һәм Кече язмалары;
 в) борынгы төрки язмалар; г) Тойукук язмалары.
15. Уйгур хәрәфләре белән язылган истәлек ничек атала?
 а) “Алтын ярук”; б) “Танйукук язмасы”;
 в) Ибраһим хан ярлыгы; г) “Мәхәббәтнамә” .
16. Рун язмаларының стилидә нинди стиль чагылыш тапмый -
 а) матур әдәбиятның поэзия стили; б) публицистик стиль;
 в) фольклор стилинә хас сурәтләнү; г) фәнни стиль.
17. Борынгы төрки телдә ничә сузык аваз булган?
 а) 12 б) 9 в) 8 г) 4
18. Төрки телләрдә нинди ижеккә сузык авазлар үзләренә торыклыгы, ныклыгы һәм давамлыгы белән аерылып торалар?
 а) беренче; б) икенче; в) өченче; г) дүртенче.
19. Вокализм системасында нинди үзгәрешләр күзәтелә?
 а) а авазының беренче ижеккә иренләшүе; б) урта сузыкларның тарауы;
 в) тар ирен сузыкларының киңәюе; г) бөтен җаваплар да дөрес.

20. Тартык аваз хәрефләренәң үзенчәлеге -
 а) ф һәм в авазлары өчен бер хәреф; б) сингармонизм законына буйсыну;
 в) калын һәм нечкә парлары өчен аерым-аерым хәрефләр; г) дәрәс җавап юк.
21. Орхон-Енисей язмаларында нинди тартыклар актив кулланыла?
 а) янгырау; б) саңгырау; в) иренләшкән; г) парлы.
22. Борынгы *olug, sarig, oglan* сүзләре хәзерге телдә нинди үзгәреш кичергәннәр?
 а) **й** лашу; б) **ж** ләшү; в) саңгыраулашу; г) аваз төшөп калу.
23. Саннарны белдерүче сүзләр нинди үзгәрешләр кичергәннәр?
 а) семантик; б) фонетик; в) морфологик; г) үзгәрмәгәннәр
24. Борынгы төрки телдә *иһәр* төшенчәсе нинди сүз белән белдерелгән?
 а) кала; б) будун; в) балык; г) талуй.
25. Борынгы телдә исемнәр
 а) сан, тартым, килеш белән төрләнгән; б) сан белән генә төрләнгән; в) 4 килеш белән генә төрләнгән; г) дәрәс җавап юк.

Практические задания

Перечень вопросов для оценки уровня сформированности компетенции **ОПК-1** на этапе «Умения»

Выделить в текстах писателей начала и середины XX века фонетические, лексические и грамматические формы древнетюркского и старотюркского языков.

Минем атам Мөхәммәтгариф, Кушлавич карьясендә [авылында] Мөхәммәтгалим исемле мулланың угылы булып, 14-15 яшьләрендә Кышкар мәдрәсәсенә китеп, анда хәтмә көтеп кыйлырга [укып тәмам итәргә] гадәттә ничә сәнә [ел] кирәк булган булса, шулкадәр торып, карт атасы тере вакытта ук авылымыз Кушлавичка кайтып, мулла булмыштыр.

Мулла булгач та өйләндеке бер жәмәгәте илә берничә генә еллар торгач, жәмәгәте вафат булып, бер ир вә бер кыз баласы калмыштыр.

Моннан соңра атам, икенче мәртәбә өйләнүе уларак, Өчиле карьясе Зиннәтулла хәзрәтнең Мәмдүдә исемле кызыны (минем аманны) алмыштыр.

Анам илә бер ел ярым кадәр торгач, беренче бала уларак, мин дөньяга килгәнмен.

Минем туганыма 5 ай заман үткәч, атам аз гына вакыт авырып, тәрке дөнья итмештер [дөнья куйган].

Тол калган атам янында мин берничә вакыт торгач, атам мине авылымыздагы Шәрифә исемле бер фәкыйрә карчыкка вакытча асрарга биреп калдырып, үзе Сасна нам [исемле] карьянең [авылының] имамына кияүгә чыкмыштыр. (Г.Тукай. Исемдә калганнар)

Бездә кешенең гакуллылыгыны белер өчен бик тугъры юл бар: баласы-чагасы, бигрәк угылының тәрбиясе начар булса, ул кеше гакуллы була; угылы бөтен урамга акырып-бакырып эштән чыгып йөри торган булса, ул кеше гакуллы гына түгел, хәким була, гений була. Ике төштә икенең дүрт икәнлеге никадәр дерест булса, бу кагыйдә дә татар өчен шулкадәр дерест. Ышанмыйсызмы? Сөз дә, мин дә белә торган булган Казан, Сембер, Оренбург байларының угылларыны күз алдыңызга китереп караңыз. Оренбургның Минауный базарында сәдака жыеп, күрше кабакта гомере үткәрә торган Шәйхетдинне

белмисезмени? Аның атасы, авылдан бер тиен акчасыз, бер танышсыз, бер юл язу яза белмәнчә Оренбургка килеп, 10-15 ел эчендә ике йөз мең тәңкә акча ясады; бөтен кыргыз сахрасы эчендә Хәйрулла бай исеме берлә кыргызларның, кыргыз хатыннарының шул исемне әйткәндә авызларына су китерә торган шөһрәт тотты. Шулкадәр эшне башкара алган кеше гапыллы түгелме? Хәким түгелме? (Г.Исхакый. Татар гапылы)

Практические задания

Перечень вопросов для оценки уровня сформированности компетенции **ПК-4** на этапе «Умения»

Дешифровать тексты, данные в следующих источниках:

1. Хаков В.Х. Тел – тарих көзгесе (Татар әдәби теленең үсеш тарихыннан). – Казан: Татар. кит. нәшр., 2003. – 17, 18, 24 стр.

2. Зәйнуллин Ж. Әлифба. Гарәп язуын үзлегеннән өйрәнүчеләр өчен. Икенче басма: – Казан: Татар. кит. нәшр., 1991. – 65, 69 стр.

Практические задания

Перечень вопросов для оценки уровня сформированности компетенции **ОПК-1** на этапе «Владения»

1. Произвести историко-лингвистический анализ текста
Күлтәгин истәлегеннән өзекне лингвистик яктан анализлагыз.
Тогуз огуз бәгләре, будуны, бу сабымын әдгүти әсид, катыгды тыңла. Илгәрү – күн тогсык(к)а, биргәрү – күн ортысыңару, курыгару – күн батсыкыңа, йыргару – күн ортусыңару: анта ичрәки будун көп м(аңа көрүр анч)а будун көп итдим.

Тәржемәсе:

Тугыз угуз бәкләре, халкы, бу сөйләвемне яхшы ишет, каты тыңла. Элгәрегә (алга таба) – көн туганга (көнчыгышка), биргәрүгә (бу якка – уң якка) – көн уртасына, артка – көнбатышка, сулга – төн уртасына: алар эчендәге халык барысы да миңа керә, шулай итеп барысын да халык итеп күтәрдем.

2. Борынгы төрки телдән иске төрки телгә күчү чорында язылган истәлекләрдән берничә мисал. Аларны хәзерге телгә мөнәсәбәттә күзәтегез, тикшерегез: кайсы сүзләр хәзерге әдәби телдә башка сүзләр белән алмашынганнар?

1. Сәүеглене сәүмәз, кәдик тәг качар!

Качыглыга йабшыр, адагын кучар!

Ара көрсә, йүгрүр бәзәнип уду,

Ара күрмәдүк тәг кылуи йәр коду.

Ара көрсә, әүрүр йәнә тәрк йүзүн.

Ауаглар нәчә колса, бәрмәз өзин.

(1069 нчы елда Юсуф Баласагунлы тарафыннан язылган «Кутадгу белек» – «Бәхетлелек белеме» – әсәрәннән. С.Е.Малов. Памятники древнетюркской письменности. М.-Л., 1951, 240–241 нче битләр.)

Хәзерге татар әдәби теленә тәржемәсе: (Бәхет)
Сөйгәнне сөймәс, кыргый жәнлектәй качар!
(Аннан) качканга ябышыр, аягына уралыр!
Я күрсә, качар гәүдәсе артына,
Я күрмәмешкә салышыр, кәефе киткәндәй итәр.
Я күрсә, тагын йөзен яшерер.
Эзләүчеләр күпме эзләсә дә, үзен бирмәс.

3. Иске татар әдәби теле үрнәкләрен укыгыз. Анда ни өчен гарәп-фарсы сүзләре күбәя бара, аңлатыгыз.

1. Кем кулыңды килгәнчә кыйл яхшылык,
Сәңа беркөн тәкый килгәй яхшылык.
Богдайдыр дип илгә сатмагыл саман,
Кем яманлигъ кыйлса, ул яманлигъ кыйлур һаман.
Сән яхшылык кыйл, яхшылыкта бар мәза,
Кем яманлигъ кыйлса, ул табкай жәза.
Кем егылганда, кулың тот бер моңлының.
Ул тәкый тоткай кулың беркөн синең.
(Саман – кибәк яки салам, мәза – файда, уңай. Бу өзек XVI йөз урталарында Казан, Болгар шәһәрләрендә яшәгән Мәхмүд Хажидың улы Мөхәммәдиярның «Төхфәи мәрдән» – «Егетләр бүлгә» – әсәреннән алынды.)

Контрольная работа

Перечень вопросов для оценки уровня сформированности компетенции **ПК-4** на этапе «Владения»

Вариант №1

1. Төрки-татар сөйләмә һәм язма теленң формалашу тарихын чорларга бүлеп күрсәтергә.
2. Нәрсә ул транскрипция?
3. Уйгыр язуы барлыкка килүе, үзенчәлекләре. Уйгыр язулы истәлекләр.
4. Борынгы төрки телдә сыйфат сүз төркеме һәм аңа хас грамматик билгеләр.
5. Тарихи-лингвистик анализ ясарга:
...Иллег будун әртем,—
Илем амти каны?..
Каганлыг будун әртем,—
Каганым каны?.. Тәржемәсе:
...Дәүләтле (илле) халык идем,—
Илем инде кайда?..
Каганлы халык идем,—
Каганым кайда?

Вариант № 2

1. Татар әдәби теленң үсеш тарихы чорларга бүлеп күрсәтергә.
2. Нәрсә ул транслитерация?
3. Гарәп язулы истәлекләр. Гарәп язуы үзенчәлекләре. Татарларда аның кулланылуы.

4. Борынгы төрки телдә исем сүз төркеме һәм аңа хас грамматик билгеләр.
5. Тарихи-лингвистик анализ ясарга:

Каның субча йөгертте,
Сөңүкең тагча йатды,
Бәгелег ари углың кол булты,
Сөлөк кыз оглы коң булты... Тәржемәсе:

Каның суча (су кебек) акты,
Сөягең таудай ятты (өелде),
Бәктәй саф (затлы) ул(лар)ың кол булды,
Сөлөктәй кыз балаларың кәнизәк булды..

Перечень вопросов к зачету

1. Предмет, цели и задачи курса «Древние языки». Условное название курса по отношению к понятию «Древние (тюркские) языки». Лингвистическое, историко-культурное и педагогическое значение древнетюркских языков.

2. Сравнительно-исторический метод и его значение в изучении древних тюркских языков. Лингвистическая реконструкция.

3. Классификации тюркских языков. Классификация Н.А. Баскакова. Мертвые тюркские языки.

4. Современные тюркские народы и живые тюркские языки. Важнейшие признаки языкового родства тюркских народов. Гипотезы алтайского, урало-алтайского языкового родства.

5. Основные этапы истории тюркских народов. Этапы возникновения письменности у тюркских народов.

6. Древнетюркская руническая письменность. Памятники древнетюркской рунической письменности. Их лингвогеографические особенности, жанровые и др. своеобразие.

7. Алфавит и графические особенности памятников древнетюркской рунической письменности.

8. Основные фонетические особенности древнетюркского языка. Сравнительный анализ татарских и общетюркских звуков.

9. Наиболее характерные фонетические закономерности древнетюркского языка, проявляемые в современных тюркских языках. Сингармонизм и агглютинация. Ассимиляция согласных. Ротацизм. Ламдаизм.

10. Позиционные изменения звуков древнетюркского языка: апокопа, протеза, синкопа. Чередования звуков.

11. Основные морфологические особенности древнетюркского языка. Общая характеристика частям речи и грамматическим категориям древнетюркского языка.

12. Имя существительное. Основные грамматические особенности и категории имен существительных древнетюркского языка.

13. Местоимение. Числительное. Основные грамматические особенности и категории местоимений и числительных древнетюркского языка.

14. Имя прилагательное. Наречие. Основные грамматические особенности и категории имен прилагательных и наречий древнетюркского языка.

15. Глагол. Основные грамматические особенности глагольных форм

древнетюркского языка.

16. Вспомогательные части речи. Основные грамматические особенности вспомогательных частей речи древнетюркского языка.

17. Лексические особенности древнетюркского языка. Основные лексико-тематические группы древнетюркской лексики в современном татарском языке.

18. Уйгурская письменность. Основные памятники уйгурской письменности: лингвогеографические особенности, жанровые и др. своеобразия

19. Графические, фонетические, лексические и грамматические особенности уйгурской письменности.

20. Общие сведения об арабской письменности. Фонетика, лексика и грамматика на арабской графике.

21. Историко-культурный комментарий древних тюркских текстов. Их значение в развитии современных тюркских языков и культур.

22. Особенности перевода древних тюркских текстов на современный татарский литературный язык.

6.3. Методические материалы, определяющие процедуры оценивания знаний, умений, навыков и (или) опыта деятельности, характеризующих этапы формирования компетенций

Рейтинг-план дисциплины

Виды учебной деятельности студентов	Балл за конкретное задание	Число заданий за семестр	Баллы	
			Минимальный	Максимальный
Модуль 1. Древнетюркский язык				
Текущий контроль				25
1. Работа на практических занятиях	5	3		15
2. Выступление по спецвопросу	5	2		10
Рубежный контроль				
Тест	25	1		25
Модуль 2. Старотюркский язык				
Текущий контроль				25
1. Работа на практических занятиях	5	3		15
2. Чтение, перевод, анализ текста	10	1		10
Рубежный контроль				
Контрольная работа	25	1		25
Поощрительные баллы				
1. Доклад				4
2. Подготовка презентаций				2
3. Активное участие на практических занятиях				4
Посещаемость (баллы вычитаются из общей суммы набранных баллов)				
1. Посещение лекционных занятий				-6
2. Посещение практических (семинарских, лабораторных занятий)				-10
Итоговый контроль				
Зачет				

Объем и уровень сформированности компетенций целиком или на различных этапах у обучающихся оцениваются по результатам текущего контроля количественной оценкой, выраженной в рейтинговых баллах. Оценке подлежит каждое контрольное мероприятие.

При оценивании сформированности компетенций применяется четырехуровневая шкала «неудовлетворительно», «удовлетворительно», «хорошо», «отлично».

Максимальный балл по каждому виду оценочного средства определяется в рейтинг-плане и выражает полное (100%) освоение компетенции.

Уровень сформированности компетенции «хорошо» устанавливается в случае, когда объем выполненных заданий соответствующего оценочного средства составляет 80 - 100%; «удовлетворительно» – выполнено 40 - 80%; «неудовлетворительно» – выполнено 0 - 40%

Рейтинговый балл за выполнение части или полного объема заданий соответствующего оценочного средства выставляется по формуле:

Рейтинговый балл = $k \times$ Максимальный балл,

где $k = 0,2$ при уровне освоения «неудовлетворительно», $k = 0,4$ при уровне освоения «удовлетворительно», $k = 0,8$ при уровне освоения «хорошо» и $k = 1$ при уровне освоения «отлично».

Оценка на этапе промежуточной аттестации выставляется согласно Положению о модульно-рейтинговой системе обучения и оценки успеваемости студентов БашГУ:

На зачете выставляется оценка:

- зачтено - при накоплении от 60 до 110 рейтинговых баллов (включая 10 поощрительных баллов),
- не зачтено - при накоплении от 0 до 59 рейтинговых баллов.

7. Учебно-методическое и информационное обеспечение дисциплины (модуля)

7.1. Перечень основной и дополнительной учебной литературы, необходимой для освоения дисциплины (модуля)

Основная учебная литература:

1. Древние языки: Программа и методические материалы / Сост. И.С. Насипов. В 2-х ч. – Ч. 1. – Стерлитамак: СГПА, 2008. – 88 с. (10 экз.)
2. Зэйнуллин Ж. Әлифба. Гарәп язуйн үзлегеннән өйрәнүчеләр өчен. Икенче басма: – Казан: Татар. кит. нәшр., 1991. – 112 б. (5 экз.); 1989 (27 экз.)
3. Хаков В.Х. Тел – тарих көзгесе (Татар әдәби теленәң үсеш тарихыннан). – Казан: Татар.кит.нәшр., 2003. – 295 б. (22 экз.)

Дополнительная учебная литература:

1. Баскаков Н.А. Тюркские языки. Серия «Языки народов мира». Изд. 4. – М.: КомКнига, 2010. – 248 с. (10 экз.).
2. Васильев Д.Д. Графический фонд памятников тюркской рунической письменности азиатского ареала: Опыт систематизации / АН ССР, Ин-т востоковедения. – М.: Наука, 1983. – 1983. – 158 с. (Количество экземпляров – 3).
3. Структура и история тюркских языков / редкол.: Э.В. Севортян (отв.ред.) и др. – М.: Наука, 1971. – 310 с. (Количество экземпляров – 4).
4. Файзрахманов Г.Л. Древние тюрки в Сибири и Центральной Азии. – Казань: Мастер Лайн, 2000. – 186 с. (Количество экземпляров – 4).

7.2. Перечень ресурсов информационно-телекоммуникационной сети «Интернет» (далее - сеть «Интернет»), необходимых для освоения дисциплины (модуля)

№	Наименование документа с указанием реквизитов	Срок действия документа
1.	Электронно-библиотечная система ZNANIUM.COM, договор с ООО «ЗНАНИУМ» № 3151эбс от 31.05.2018	С 02.06.2018 по 01.06.2019
2.	Электронно-библиотечная система «ЭБС ЮРАЙТ» (коллекция книг для СПО), договор от 31.05.2018.	С 02.06.2018 по 01.06.2019
3.	Электронно-библиотечная система «Университетская библиотека online», договор с ООО «Нексмедиа» № 847 от	С 01.10.2018 по 30.09.2019

	03.09.2018	
4.	Электронно-библиотечная система издательства «Лань», договор с ООО «Издательство «Лань» № 848 от 03.09.2018	С 01.10.208 по 30.09.2019
5.	База данных периодических изданий (на платформе East View EBSCO), договор с ООО «ИВИС» № 133-П 1650 от 03.07.2018	С 01.07.2018 по 30.06.2019
6.	База данных периодических изданий на платформе Научной электронной библиотеки (eLibrary), Договор с ООО «РУНЭБ» № 1256 от 13.12.2017	С 01.01.2017 по 31.12.2018
7.	Электронная база данных диссертаций РГБ, Договор с ФГБУ «РГБ» № 095/04/0220 от 6 дек. 2017 г.	С 06.12.2017 по 07.12.2018
8.	Национальная электронная библиотека, Договор с ФГБУ «РГБ» № 101/НЭБ/1438 от 13 апр. 2016 г.	Бессрочный
9.	Электронно-библиотечная система «ЭБ БашГУ», договор с ООО «Открытые библиотечные системы» № 095 от 01.09.2014	Бессрочный

№	Адрес (URL)	Описание страницы
1.	http://www.antat.ru/ru/tatzet/	Татарский язык: большой электронный свод используется для лекционных и практических занятий
2.	http://www.turcologica.org/home	Журнал «Российская тюркология» используется для лекционных и практических занятий.

7.3. Перечень информационных технологий, используемых при осуществлении образовательного процесса по дисциплине (модулю), включая перечень программного обеспечения и информационных справочных систем (при необходимости)

Наименование программного обеспечения
Office Standard 2007 Russian OpenLicensePack NoLevel Acdmc – 200 / ООО «Общество информационных технологий». Государственный контракт №13 от 06.05.2009, 137 / ЗАО «СофтЛайн Трейд». Государственный контракт от 18.03.2008
Windows 7 Professional Не ограничено на 3 года/ Microsoft Imagine. Подписка №8001361124 от 04.10.2017 г.

8. Методические указания для обучающихся по освоению дисциплины (модуля)

Вид учебных занятий	Организация деятельности обучающегося

Лекция	Написание конспекта лекций: кратко, схематично, последовательно фиксировать основные положения, выводы, формулировки, обобщения; пометить важные мысли, выделять ключевые слова, термины. Проверка терминов, понятий с помощью энциклопедий, словарей, справочников с выписыванием толкований в тетрадь. Обозначить вопросы, термины, материал, который вызывает трудности, пометить и попытаться найти ответ в рекомендуемой литературе. Если самостоятельно не удастся разобраться в материале, необходимо сформулировать вопрос и задать преподавателю на консультации, на практическом занятии.
Практические занятия	Проработка рабочей программы, уделяя особое внимание целям и задачам, структуре и содержанию дисциплины. Конспектирование источников. Работа с конспектом лекций, подготовка ответов к контрольным вопросам, просмотр рекомендуемой литературы.
Контрольная работа / индивидуальные задания	Знакомство с основной и дополнительной литературой, включая справочные издания, конспект основных положений, терминов, сведений, требующихся для запоминания и являющихся основополагающими в этой теме. Составление аннотаций к прочитанным источникам.
Реферат	Реферат: Поиск литературы и составление библиографии, использование от 3 до 5 научных работ, изложение мнения авторов и своего суждения по выбранному вопросу; изложение основных аспектов проблемы. Ознакомиться со структурой и оформлением реферата.
Тестирование	При подготовке к тестированию необходимо ориентироваться на конспекты лекций, рекомендуемую литературу.
СРС	Проработка лекционного курса и рекомендуемой литературы; выполнение контактных и домашних контрольных работ; конспектирование научных статей по предмету; написание реферата или подготовка спецвопроса к занятию.
Подготовка к зачету	При подготовке к зачету необходимо ориентироваться на конспекты лекций, рекомендуемую литературу.

9. Материально-техническая база, необходимая для осуществления образовательного процесса по дисциплине (модулю)

Аудитория для проведения занятий семинарского типа. Учебная аудитория групповых индивидуальных консультаций. Учебная аудитория текущего контроля и промежуточной аттестации № 103.	Учебная мебель, доска
Учебная аудитория для проведения занятий семинарского типа. Учебная аудитория групповых индивидуальных консультаций. Учебная аудитория текущего контроля и промежуточной аттестации № 106.	Учебная мебель, доска
Учебная аудитория для проведения занятий семинарского типа. Учебная аудитория групповых индивидуальных консультаций. Учебная аудитория текущего контроля и промежуточной аттестации № 209а.	Учебная мебель, доска
Учебная аудитория для проведения занятий семинарского типа. Учебная аудитория групповых индивидуальных консультаций. Учебная аудитория текущего контроля и промежуточной аттестации № 214.	Учебная мебель, доска

Помещение для хранения и профилактического обслуживания учебного оборудования № 212.
--

Демонстрационное оборудование
